

Rødsø

”Peiter”, Jens Kristian Nielsen, (1865 – 1951) ”Nederskov” Vrå, har nedskrevet nedenstående om Rødsø, sammen med en del fortællinger om skikke og overtro på egnen.

En Naturmærkelig Søe

Søen Rødsø er ikke meget bekjendt i Danmarks geografi, fordi den ligger i en tyndt befolket Hedeegn. Ja, for indtil hundred aar siden var det kun ved Norup, at der var dyrket jord til Søen. Den begrænses af Sognene Vammen og Pederstrup og Fællesskov af Rødding. Dens fladeindhold er cirka 300 tdr. Land, og dybden varierer mellem 3 og 6 Alen foruden mange Alen hængedynd.

Det mærkelige ved Søen er, at den bliver større Aar for Aar, thi den har en kraftig Bølgegang, og halvdelen af Søbredden staar lodret op flere Steder til en dybde af 3 Alen, og naar Bølgerne gaar mod Land og Storm hjælpes til underhuler det Kjæret, som forsvinder Tid efter anden. Ved Vraa Fællesskov Kjær er der flere Steder, hvor der i Mands minde er forsvunden en Agers bredde, men ved Nordenden af Søen er der gaaet langt mere Tabt. Ved Pederstrup Kjær er der lidt Skovlevning mod Søen, men Vandet underhuler Jorden, saa Træerne en efter anden styrter ned i Søen. Ved en af Vammen Engene, kaldet Tjele Engen, den er nu kun 1 Karlsslet på den, men før har der været 18 Karlsslet. Ude i Søen for Tjele Engen er der en halv Snes Øer eller Holme – kaldet Tanholmene, hvilket er levninger af Kjæret, som er gaaet tabt. Paa disse Holme er der om Sommeren en Mængde Fugle, der yngler. Foreksempel Ænder, Terner, Rylere og flere, og mange Gange er deres Reder saa nær hinanden, at man næsten ikke kan sætte Foden uden at træde paa dem.

Sagnet fortæller, at man Engang ni Fortiden har kunnet seile fra Hersomgaard til Sødal, og der siges ligeledes, at der er spaaet, at Rødsø skal komme til at blamre for Hersomgaards Vindduer, men den Tid er vist fjern, da der mellem Søen og Gaarden er 1 Fjerdedel Mil.

I 1950 udtalte Peiter sig således til Folkebladet om Rødsø

Den gamle Peiter ved Rødsø fortæller om et langt Liv

Peiter fra Vraa døde for 34 år siden. Alligevel er der mange, der husker ham eller i det mindste har hørt om ham, for han var ikke helt almindelig. -Året før han døde, bragte Viborg Stifts Folkeblad en samtale med ham i anledning af, at han blev 85 år. Her genoptrykkes artiklen, der fortæller meget om de lokale forhold her omkring århundredeskiftet.

(Klip fra artiklen)

EN SØ DER SIKKERT VIL FORSVINDE.

Det var Hedens Vilkaar?

- Saadan var det. Engang imellem maatte jeg til Løvel med en Sæk Rug paa Nakken. Dengang fik man et Pund Brød for et Pund Korn. Saa var der da Brød i Huset. Kom man saa paa Søen og kunde finde Aal, var der ingen Nød. Brød og stegt Aal kunde nok gaa an.

Det siges, at Søen vil for svinde engang?

Det er vist ogsaa rigtigt. Den bliver nok til Eng, men hvor mange Aar det vil vare, ved jeg naturligvis ikke. Den mudres og gror til, og mon nogen har noget imod det? Saa kan man gaa tør skoet til Vammen. Den blev for øvrigt solgt i 1870 til en Tysker og en Fuldmægtig i Viborg. De vilde udtørre den, saadan som det skete med Rosborg Sø, men de lod være, fordi det ikke kunde betale sig. Alligevel blev Handelen staaende i Papirene, og Lodsejerne, som skulde have haft et Stykke Eng hver som Betaling, maatte høre for det flere Gange.

Saa gik jeg engang til Dommerfuldmægtig Sønderholm i Viborg og sagde: Vil du ha' noget med det her at gøre? Det skal fjernes fra Papirerne, men det blev ikke til noget, før jeg fik snakket med Laust Nørskov og bad ham om at gaa til Justitsministeren. Du maa lave en Skrivelse, sagde Nørskov, og saa sejlede jeg over Søen til Anders Smed paa den anden Side og fik ham til at skrive under paa, hvad min Datter havde sat sammen. Hun er Lærerinde og mere skrivendes end jeg, saa hun skrev, hvad jeg dikterede til Justitsministeren. Langt om længe gik det i Orden, og nu er Søen vor igen.